

Roser Pros-Roca

Jordi Pujol. *Del relat al silenci. Vint testimonis de primera mà*

Maçanet de la Selva: Editorial Gregal, 2015. Col·lecció “Assaig”.

“Jordi Pujol es va convertir per mèrits propis en un líder polític de primera magnitud a Catalunya, que en un moment determinat va començar a virar, just quan acaben els seus 23 llargs anys de govern, cap a vessants més relacionats amb l’ètica i la moral”, escriu Roser Pros-Roca en una de les pàgines del primer capítol del seu llibre *Jordi Pujol. Del relat al silenci*. Unànimement respectat per fidels i adversaris i atentament escoltat en conferències i articles, Pujol continuava portant a terme una intensa activitat arreu de Catalunya. L’allau de visites, entrevistes, trobades que atenia, l’èmfasi en el discurs sobre Valors, Idees i Actituds —un *bumerang* que se li ha girat en contra— des del Centre d’Estudis Jordi Pujol i, darrerament, la revisió del seu ideari, que l’havia fet defensar la independència com a única forma d’evitar ésser residuals, el convertien encara en una veu destacada i de referència en el debat d’idees. La seva biografia, des del compromís religiós i patriòtic i la redempció de la seva pròpia classe social amb l’empresonament

per part de la dictadura, fins a la seva intensa i tenaç activitat de “fer país”, culminada amb l’èxit electoral contra pronòstic del 1980 i la presidència ininterrompuda durant més de dues dècades, el feien un protagonista i testimoni de luxe de la història del país. Un dels pocs catalans amb prou autoritat per reflexionar, alhora i sòlidament, sobre Catalunya, Europa, l’educació, la immigració o la crisi econòmica.

Bona part d’això es va acabar el fatídic 25 de juliol de 2014 —que l’autora recrea psicològicament—, quan Jordi Pujol va confessar, en una nota confusa enviada als mitjans, l’existència de comptes a l’estranger, suposadament provinents d’una deïxa del seu pare Florenci sense regularitzar i dels quals eren titulars la seva esposa i els seus fills. L’impacte —que potser ni el mateix Pujol, amb el seu proverbial coneixement del país, va saber abastar i calcular— es va deixar sentir arreu. Molts dels qui li havien donat suport ininterrompudament van quedar desolats; d’altres es van deixar portar per sentiments d’ira o es van sentir traïts; els adversaris i aquells qui havien congriat una gran rancúnia cap a Pujol van rabejar-s’hi més o menys hipòcritament, i la majoria —també aquells que per edat no vam tenir oportunitat de votar-lo, però que vam créixer a redós de la seva obra de govern i hi vam establir una re-

lació d'admiració—, vam restar dolguts, desconcertats i tristos.

En aquest context desbridat en què van florir tot tipus d'obres crítiques, analítiques o oportunistes sobre la figura del president Pujol, l'editorial Gregal va encarregar a la periodista i escriptora vendrellenca Roser Pros-Roca un treball que, segons la nota que encapçala el volum, aportés, sense prejudicis ni idees preconcebudes, elements de reflexió. El mètode va ser recollir opinions d'un ventall ampli de vint personalitats que han conegut de prop, han treballat o bé han reflexionat al voltant de la seva figura. Com els mateixos editors afirmen, d'aquests es van obviar tant els massa propers (familiars) com els massa hostils. El resultat és, com dèiem, un llibre polifònic dividit en cinc àmbits: “El naixement del carisma”, “L'obra de Govern”, “Tots els pobles de Catalunya”, “Després del Govern” i “Pujol després de Pujol”, en què sense voluntat exhaustiva de biògrafa —tot i els excursos en assumptes i detalls menors, la inclusió de citacions de textos, documents i discursos al mig del text i l'ús de notes a peu de pàgina més o menys necessàries—, Pros-Roca aconsegueix aproximar-se a l'home, al governant i al seu llegat marcat ara per la confessió. La tria del primer capítol, que recull la vocació i visió de país des del compromís de joventut fins a la fundació del “pal de paller” que serà CDC, inclou un testimoni del seu

forment religiós i patriòtic, mossèn Lluís Bonet; un pujolista pur però tràgicament apartat, Miquel Esquirol; un camarada heterodox, Miquel Sellarès; i una col·laboradora a Banca Catalana seduïda pel seu lideratge polític, Rosa Bruguera. La reflexió sobre la seva presidència va a càrrec de dos exconsellers de Cultura de perfil i províncies polítiques molt diferents, Joan Rigol i Joaquim Ferrer; l'exconsellera d'Ensenyament al seu darrer govern, Carme-Laura Gil; el seu últim cap de premsa, Jesús Conte; i l'historiador Enric Pujol. L'obra de govern en matèries com infraestructures, cultura i educació i economia és analitzada pel doctor enginyer de camins, canals i ports, Mateu Turró; l'expresident d'Òmnium Cultural, Jordi Porta, i la degana de la Facultat d'Economia i Empresa de la Universitat de Barcelona, Elisenda Paluzie. Per la seva part, la política territorial i la relació amb les diferents comarques del país és vista des del prisma de l'escriptor i expresident de la Diputació de Barcelona, Antoni Dalmau; l'exalcalde de Montblanc, expresident de la Diputació de Tarragona i exconseller de Governació, entre molts altres càrrecs, Joan Gomis; l'expresident de la Diputació de Lleida i exconseller d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, Josep Grau, i l'exalcalde d'Olot i exconseller de Política Territorial i Obres Públiques, Pere Macias. El professor d'Història Contemporània

de la UAB, Joan B. Culla, i el professor de Sociologia de la mateixa universitat, Salvador Cardús, tots dos col·laboradors de diferents mitjans des d'on segueixen l'actualitat política, reporten l'activitat de Pujol després d'abandonar el càrrec de president de la Generalitat, mentre que els periodistes Jordi Panyella i Ernest Folch s'encaren al que l'autora anomena "Pujol després de Pujol".

Tot i ser un llibre d'aspiració biogràfica que aborda els temes habituals en la figura de Pujol —la construcció del seu projecte polític entre el 1962 i el 1974 i la seva participació en l'activisme antifranquista, l'impuls de tota mena d'iniciatives des de Banca Catalana, la relació amb el món intel·lectual, les tensions amb el president Josep Tarradellas, les seves lectures i referències polítiques europees, el dilema entre consolidar l'Estat espanyol modern i democràtic i construir la nació catalana, el seu independentisme o no...—, el més rellevant del llibre és, precisament, que la valoració global del personatge per part dels vint testimonis directes es fa a la llum de la confessió del 25 de juliol. D'aquesta manera, tots vint entrevistats s'enfronten a la pregunta: "Com tractarà la història el president Jordi Pujol?" És a dir, com és valorarà la llarga trajectòria d'algú que havia consagrat la seva vellesa, des que es va retirar de la política, a construir el seu llegat i la memòria d'aquest llegat. En

aquest sentit, tots ells estan d'acord que la confessió, d'una manera o altra, marca un abans i un després en la valoració històrica de Jordi Pujol i Solel. Com apunta Enric Pujol, el mite està esberlat. Resta l'home i el polític. I aquí és on també tots apunten, en diferents graus, que caldrà temps, però que si el país es prou madur, serà capaç de distingir l'obra del seu autor. Caldrà separar l'home amb llums i ombres de les estructures d'estat que va alçar com a president de la Generalitat de Catalunya entre el 1980 i el 2003 i que encara avui ens són herència. També bona part d'ells coincideixen que, arran de la confessió i les conseqüències posteriors, se n'ha ressentit i se'n ressentirà la seva dimensió de referent ètic i moral. Indubtablement. Ara bé, una vegada es desfai el temporal d'emotivitat desfermada que ha envoltat la seva figura, ningú podrà negar que Jordi Pujol i Solel ha estat la personalitat política més destacada del catalanisme polític contemporani de la segona meitat de segle XX.

De tota manera, potser la resposta a l'interrogant és al mateix llibre, en l'únic text escrit i publicat fins aleshores pel president Jordi Pujol d'ençà de la seva confessió, "Petjades" (posteriorment escriuria "Mossèn Ballarín", un article laudatori a *El Punt Avui*, 14-IV-2016), en què diu: "La vida pot ser una llarga rastellera de petjades. No totes en-

certades. Amb dreces equivocades que cal rectificar. Però, en conjunt, fugint del desert i a la recerca dels grans palmerars que hi ha a la vora del mar. Petjades d'algú que potser no arribarà al mar. Però que si el vent no les esborra seguiran assenyalant el camí de l'oasi o del mar. Dels grans palmerars. De la llibertat. Encara que el caminant caigui en un clot, o que s'extravii. O que el facin presoner. Presoner del silenci. O que es mori. I que no arribi mai, ell, al mar o a l'oasi. La vida i el de-

sert són prou llargs i a voltes difícils, o enganyosos, perquè el caminant no pugui estar mai segur que arribarà al mar i als grans palmerars. No pot ser tan pretensió. Però si ha caminat molt i amb ànim positiu pot pensar que, malgrat les marrades, les seves petjades no seran esborrades per un vent impetuós i hostil. Ni el seu relat definitivament silenciàt. O oblidat.”

JOAN SAFONT I PLUMED